

Опис
вибіркового блоку навчальних дисциплін «Виборче право» освітньо-наукової програми «Право» для здобувачів освітнього рівня «Магістр» за спеціальністю 081 «Право» денної форми навчання

Вибірковий блок «Виборче право» освітньо-наукової програми «Право» для здобувачів освітнього рівня «Магістр» за спеціальністю 081 «Право» денної форми навчання складається з навчальних дисциплін:

1. Вибірчі системи
2. Принципи виборчого права та міжнародні виборчі стандарти
3. Суб'єктивні виборчі права
4. Конституційна доктрина виборів: теорія та історія
5. Вибірчий процес та виборчі процедури в Україні
6. Основи референдного права
7. Порядок оскарження порушень виборчого законодавства та розгляду виборчих спорів
8. Особливості окремих видів та типів виборів в Україні
9. Правове регулювання діяльності засобів масової інформації у виборчому процесі
10. Гарантії реалізації права голосу
11. Політичні партії і вибори
12. Органи адміністрування виборів в Україні та державах ЄС

Відповідно до опису освітньо-наукової програми «Право» викладання зазначених навчальних дисциплін забезпечує досягнення здобувачами освіти програмних результатів навчання, що визначені Стандартом вищої освіти за спеціальністю 081 Право для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України № 643 від 20 липня 2022 р. Викладання зазначених навчальних дисциплін зорієнтовано на формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань щодо сучасного виборчого права та розвиток практичних фахових навичок для здійснення правотворчої та правозастосовної діяльності.

Результатами поглибленого вивчення здобувачами освіти вибіркового блоку навчальних дисциплін мають стати:

– комплексні доктринальні знання про поняття і категорії виборчого права; сучасний стан та основні тенденції розвитку виборчого права в Україні та державах-учасниках ЄС;

– вміння оцінювати природу та характер конституційних процесів і явищ, що впливають на виборче законодавство, а також зумовлюють необхідність його реформування; виявляти розуміння меж та механізмів конституційно-правового регулювання виборів в Україні;

- вміння співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з конституційними цінностями, принципами та професійними етичними стандартами;

- уміння проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів щодо форм безпосередньої демократії з різних джерел, включаючи наукову та

професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження;

- уміння здійснювати презентацію свого дослідження з питань виборчого права, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки;

- вміння вільно спілкуватися правничою іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи) з питань виборчого права - усно і письмово;

- уміння обґрунтовано формулювати свою правову позицію щодо форм безпосередньої демократії, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи;

- вміння дискутувати зі складних проблем виборчого права, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання;

- вміння оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень з питань виборчого права, при здійсненні правотворчої та правозастосовної діяльності;

- уміння генерувати нові ідеї з конституційних основ здійснення народовладдя в Україні та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг;

- уміння аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних доктрин виборчого права, цінностей та принципів функціонування права;

-- уміння використовувати передові знання і методики у процесі конституційної правотворчої та правозастосовної діяльності;

- уміння проводити порівняльно-правовий конституційних основ здійснення народовладдя в Україні та зарубіжних державах, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу;

- уміння аналізувати та оцінювати практику застосування окремих конституційно-правових інститутів;

- уміння обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях конституційної правозастосовної діяльності.

Досягнення здобувачами освіти цих та інших результатів навчання забезпечує дотримання ними у майбутній фаховій діяльності стандартів правничої професії, міжнародних стандартів прав людини та принципу верховенства права.

Отримані знання та навички формують у здобувачів освіти *компетентності, що відповідають сучасним потребам ринку праці, суспільства і держави*, а саме:

- практичні навички розв'язання проблем виборчого права, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів, що здійснюють конституційну правотворчу та правозастосовну діяльність;

- брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, рішень Конституційного Суду України, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на політичні та

інші найважливіші суспільні відносини України, зміст яких полягає в утвердженні та гарантуванні конституційного права обирати і бути обраним, реалізації публічної влади в Українським народом, Українською державою та територіальними громадами, а також забезпеченні взаємодії громадянського суспільства з державою на паритетних засадах;

- інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі конституційної правотворчої та правозастосовної діяльності;

- визначати актуальну практичну чи наукову проблему здійснення народовладдя в Україні, планувати і виконувати конституційно-правові дослідження на її вирішення, обирати релевантні методологію та джерела;

- брати продуктивну участь у виконанні теоретичних та прикладних досліджень з виборчого права;

- розробляти і викладати спеціальні дисципліни у закладах освіти, застосовувати сучасні освітні технології та методики.

Забезпечення досягнення результатів навчання, визначених за навчальними дисциплінами вибіркового блоку відбувається завдяки:

– студентоцентрованому підходу;

– викладанню навчальних дисциплін вибіркового блоку «Виборче право» кваліфікованими фахівцями, в тому числі у формі авторських курсів;

– оновленню викладачами змісту робочих навчальних програм дисциплін на основі наукових досягнень і сучасних практик у галузі конституційного права;

– застосуванню методів навчання і викладання, що базуються на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень з питань конституціоналізму і використання їх результатів;

– залучення здобувачів освіти до науково-дослідної діяльності в сфері конституційного права;

– проведенню майстер-класів із запрошенням фахівців-практиків в сфері конституційного права;

– використання в освітньому процесі різних форм проведення занять та інтерактивних методів навчання, новітніх інформаційних технологій;

– індивідуальному консультуванню здобувачів вищої освіти та високого рівня організації їх самостійної роботи;

– отриманню практичного досвіду під час проходження практики.

Навчальні дисципліни вибіркового блоку «Виборче право»

Виборчі системи: Дисципліна охоплює вивчення виборчих систем як правового явища, їх різновидів у світі, базові характеристики виборчих систем, їх елементи, позитивні риси та недоліки окремих видів виборчих систем; дослідження теоретичних і практичних проблем утвердження та реалізації виборчих систем різних країн на основі опанування змісту міжнародних стандартів у сфері виборчого права, кращих зарубіжних виборчих практик. Також вивчення даної дисципліни спрямоване на одержання студентами

поглиблених знань щодо розуміння правової природи та правового регулювання виборчих систем при виборах народних депутатів України, Президента України, депутатів місцевих рад, сільських, селищних та міських голів.

Принципи виборчого права та міжнародні виборчі стандарти: Вивчення даної дисципліни спрямоване на одержання студентами поглиблених знань щодо розуміння правової природи та правового регулювання основних принципів (засад) формування представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні, аналізу співвідношення принципів виборчого права України і міжнародних виборчих стандартів, прогнозування розвитку національного законодавства в означеній сфері правового регулювання виходячи з існуючих міжнародних стандартів у цій сфері. Необхідність вивчення дисципліни обумовлюється соціальним та юридичним призначенням і роллю принципів (засад) виборів народних депутатів України, Президента України, депутатів місцевих рад, сільських, селищних та міських голів у здійсненні громадянами України своєї установчої функції по формуванню представницьких органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Крім того, дисципліна закладає основи сучасної професійної підготовки майбутніх правників, їх світогляду у сфері виборів з точки зору існуючих міжнародних виборчих стандартів, гарантує їм необхідну орієнтацію в міжнародній практиці, що дасть можливість точніше коригувати свої наміри в процесі державотворення в Україні.

Суб'єктивні виборчі права: Дисципліна охоплює опанування студентами знаннями з основ конституційного права громадян обирати і бути обраним до представницьких органів державної влади і місцевого самоврядування. Завданням курсу є вивчення теоретичних і практичних проблем утвердження та реалізації суб'єктивних виборчих прав в Україні, на основі опанування змістом міжнародних стандартів у сфері виборчих прав і кращих зарубіжних виборчих практик. В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти знаннями про сутність і зміст виборчого законодавства та міжнародних стандартів у сфері реалізації громадянами свого активного, пасивного, номінаційного виборчого права та вміти використовувати здобуті знання у практичній діяльності щодо забезпечення реалізації та гарантування суб'єктивних виборчих прав громадян України.

Конституційна доктрина виборів: теорія та історія: Дисципліна спрямована на ознайомлення студентів з виборчим правом та конституційними доктринами його регулювання на прикладі України й інших розвинутих демократичних країн. Вивчення даної дисципліни має завданням одержання студентами поглиблених знань щодо розуміння правової природи виборів, їх видів, еволюції виборчого законодавства в Україні та світі, конституційного й законодавчого регулювання виборів народних депутатів України, Президента України, депутатів місцевих рад, сільських, селищних та міських голів, аналізу конституційної доктрини інституту виборів в Україні та у зарубіжних країнах, прогнозування розвитку національного законодавства в означеній сфері правового регулювання виходячи з існуючих міжнародних стандартів у цій сфері.

Виборчий процес та виборчі процедури в Україні: Викладання курсу спрямоване на опанування студентами поглиблених знань про вибори, їх місце в системі безпосередньої демократії; характеристику виборчого процесу при виборах народних депутатів України, Президента України, депутатів місцевих рад, сільських, селищних та міських голів; суб'єктів та стадій виборчих процесів в Україні, виборчі процедури як індикатори демократичності виборчого процесу, виборчу інженерію. В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти теоретичними знаннями та змістом вітчизняного виборчого законодавства, вміти: об'єктивно оцінювати роль та характер виборів, їх місце в політичній системі; проводити правовий аналіз виборчих процедур і виборчого процесу в цілому та його окремих етапів.

Основи референдного права: Вивчення цього курсу спрямоване на опанування студентами поглибленими знаннями про референдну демократію, правову природу референдумів та конституційні доктрини регулювання референдумів в Україні й інших розвинутих демократичних країнах, місце референдумів в системі безпосередньої демократії, їх різновиди. Дисципліна охоплює також питання становлення інституту референдумів у світі та Україні; базові характеристики референдного процесу та його етапів; політичні наслідки референдумів; індикатори демократичності референдного процесу; проблеми реалізації рішень, прийнятих на референдумах. В результаті вивчення цього курсу студенти будуть вміти об'єктивно оцінювати роль та характер референдумів, їх місце в політичній системі; розрізняти види референдумів за різними критеріями їх класифікації, особливості їх застосування в межах української та світової референдної практики; проводити правовий аналіз референдного процесу в цілому та його окремих етапів; визначати шляхи реформування правового регулювання референдумів в Україні.

Порядок оскарження порушень виборчого законодавства та розгляду виборчих спорів: Вивчення курсу спрямоване на аналіз теоретичних, конституційно-правових і практичних питань правового регулювання порядку оскарження порушень виборчого законодавства та розгляду виборчих спорів, а також принципів такого регулювання. Також ця дисципліна сприяє опануванню студентами питань сутності і змісту категорії виборчого спору, існуючих концепцій, доктрин щодо проблем законодавчого врегулювання процесу оскарження порушень виборчого законодавства та розгляду виборчих спорів; адміністративного та судового порядку оскарження та розгляду скарг, що стосуються процесу виборів; значення міжнародних стандартів для забезпечення принципу доступності до правосуддя у виборчих спорах; особливостей правового регулювання виборчого процесу та організації роботи з розгляду виборчими комісіями порушень виборчого законодавства та розгляду судами виборчих спорів; ролі і місця Конституційного Суду України, Європейського суду з прав людини, адміністративної юстиції у сфері правовідносин стосовно розв'язання виборчих спорів.

Особливості окремих видів та типів виборів в Україні: Вивчення курсу спрямоване на отримання студентами поглиблених знань про вибори, їх місце в системі безпосередньої демократії; базові характеристики виборчих систем, їх елементи, позитивні риси та недоліки, політичні наслідки. В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні оволодіти

теоретичними знаннями та змістом виборчого законодавства щодо особливостей проведення окремих видів виборів, вміти об'єктивно оцінювати роль та характер виборів, розрізняти типи і види виборчих систем, особливості їх застосування в межах української і світової виборчої практики; проводити правовий аналіз виборчого процесу в цілому та його окремих етапів; визначати шляхи реформування виборчої системи України.

Правове регулювання діяльності засобів масової інформації у виборчому процесі: Викладання дисципліни спрямоване на ознайомлення студентів з правовим регулюванням діяльності ЗМІ у виборчому процесі при виборах народних депутатів України, Президента України, депутатів місцевих рад, сільських, селищних та міських голів; поглиблене вивчення питань щодо ролі та значення ЗМІ в інформаційному забезпеченні виборів, порядку використання ЗМІ під час виборів, міжнародних стандартів діяльності ЗМІ під час виборчого процесу. В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати сучасні тенденції правового регулювання передвиборної агітації, передвиборних дебатів та правового статусу політичної реклами в Україні та зарубіжних країнах, відповідальність ЗМІ за порушення виборчого законодавства; вміти вільно володіти юридичними поняттями та категоріями у межах тем спецкурсу, складати позовні заяви, скарги та інші процесуальні документи, пов'язані з оскарженням дій ЗМІ та органів державної влади під час виборчого процесу.

Гарантії реалізації права голосу: Дисципліна спрямована на ознайомлення студентів з конституційно-правовим регулюванням права голосу, його обмеженнями, гарантіями його реалізації, принципами та способами реєстрації виборців та складання списків виборців, організацією голосування виборців в Україні та зарубіжних державах. Завданням вивчення дисципліни є одержання студентами знань щодо основних понять та категорій виборчого права, які стосуються права голосу, змісту принципу загального виборчого права, зокрема, природних та інших історичних форм виборчих цензів, засобів забезпечення реалізації права голосу, засад та методів реєстрації виборців, структури та діяльності Державного реєстру виборців, списків виборців, механізмів забезпечення їх достовірності та оскарження неправильностей у списках виборців, основних та альтернативних способів голосування, які забезпечують реалізацію виборцями права голосу, таємний, особистий та одноразовий характер голосування.

Політичні партії і вибори: Дисципліна спрямована на ознайомлення студентів з конституційно-правовим регулюванням участі політичних партій у виборчому процесі. Вивчення даної дисципліни має наслідком одержання студентами поглиблених знань щодо основних понять та категорій конституційного права, які стосуються статусу політичних партій, правових форм участі політичних партій у виборчому процесі на виборах до Верховної Ради України, виборах Президента України та місцевих виборах, прогнозування розвитку національного законодавства в означеній сфері правового регулювання. В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати порядок створення політичних партій, організацію їх діяльності, фінансування та припинення діяльності політичних партій, функції політичних

партій при формуванні представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування, правові форми участі політичних партій у виборчому процесі.

Органи адміністрування виборів в Україні та державах ЄС:
Викладання дисципліни спрямоване на ознайомлення студентів з конституційно-правовим регулюванням формування, обсягу повноважень, принципами та формами діяльності органів адміністрування виборів (виборчих комісій) в Україні та державах ЄС, актами, які вони приймають. Завданням вивчення дисципліни є одержання студентами знань щодо основних понять та категорій виборчого права, які стосуються системи органів адміністрування виборів (виборчих комісій), зокрема, способів формування їх складу, прав на участь у роботі таких органів та на подання кандидатур до їх складу, статусу органів та їх членів, їх ролі та обсягу повноважень щодо організації підготовки та проведення виборів, принципів та організації їх діяльності, актів, які вони уповноважені приймати, відповідальності цих органів та їх членів за порушення виборчого законодавства.